

KULE
KİTAP

Kurgu Dışı
Beyaz Zambaklar Ülkesinde
Grigory Petrov

Kule Kitap©

www.kulekitap.com

iletisim@kulekitap.com

0850 304 22 03

Yayıncı Sertifika No 28740

Yayın Grubu Yönetmeni: Emrah Çelik

Kule Kitap Yayın Yönetmeni: Fahri Ercan

Editör: Sümer Özvatan

Son Okuma: İbrahim Çakar

Dizgi Tasarım: Senem Yıldırım

Kapak Tasarım: Senem Yıldırım

Kitappad
.com

Kitaplobi
.com

Kitapşeyleri
.com

1. Basım, İstanbul, Aralık 2021, Genel Seri 1999

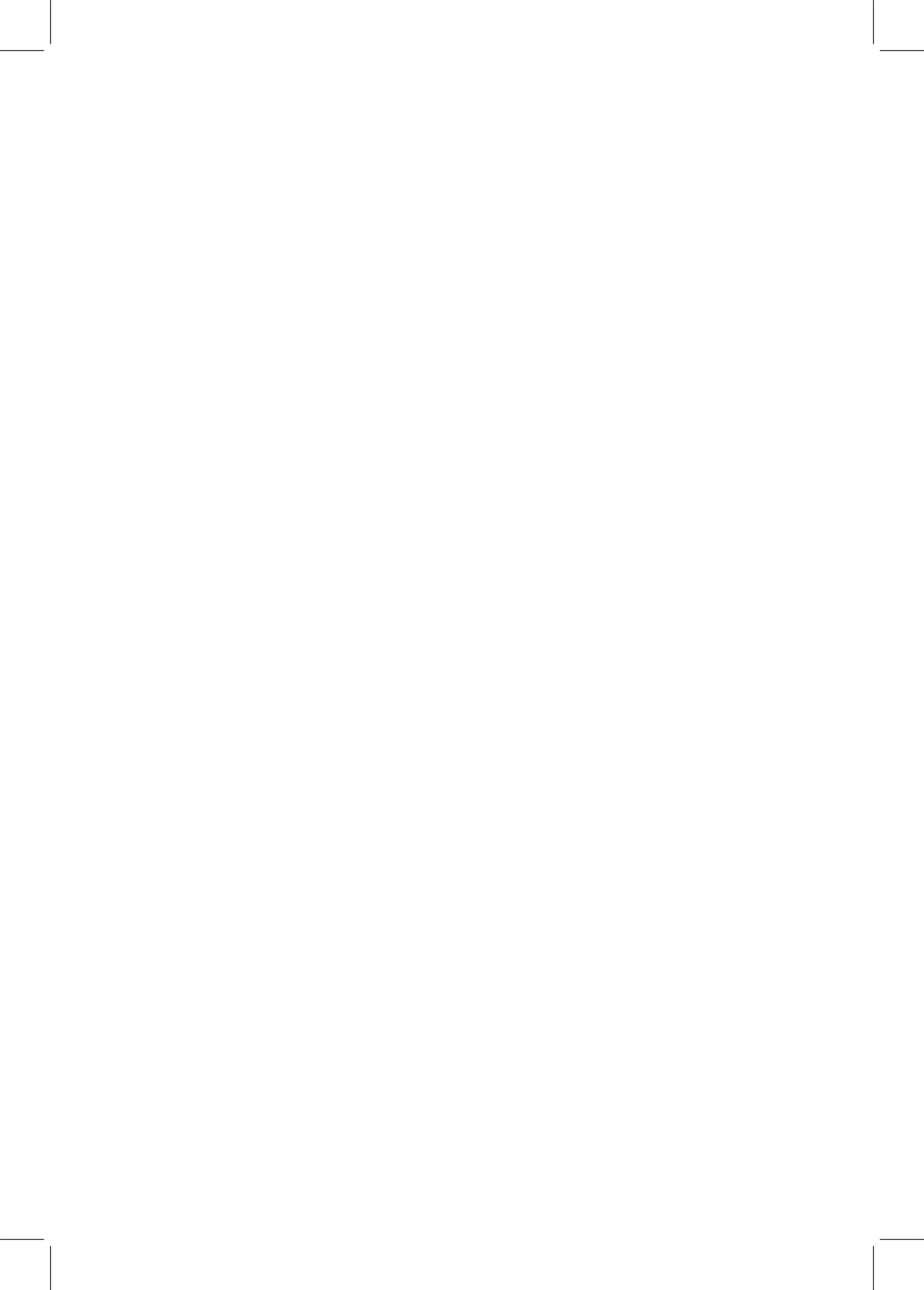
ISBN: 978-605-7150-96-7

Tilki Kitap Matbaa / İstanbul

Matbaa Sertifika No: 48138

BEYAZ ZAMBAKLAR
ÜLKESİNDE
“BİR MİLLETİN UYANIŞI”

GRIGORY PETROV

Tarihten İbret Almak

Uzun yıllar önce Moskova'daki Devlet Tiyatrosunun duvarlarında birdenbire büyük çatlaklar oluşmuş. Temelden başlayıp çatıya kadar devam eden bu çatlaklar, bütün binanın aniden yıkılabileceğini ve içinde bulunanlarla beraber çevredeki insanlar için de tehlike olabileceğini yeterince ortaya koymuş. Mühendisler binayı incelemeye ve çatlakların nedenlerini araştırmaya başlamışlar. Temelin birkaç yerinde yaptıkları incelemede ortaya çıkan sonuç şu olmuş:

Moskova'nın artık çürümeye ve çökmeye başlayan bu tarihi kâgir binası, aslında ahşap temeller üzerine kurulmuştu. Devlet Tiyatrosu binası yapılırken, zeminin sağlam olmadığı bilindiği için yere kalın kazıklar çakılmış ve bunların üstüne de kalın taş duvarlar örülmüş. O dönemde "bu temel yeterince sağlamdır," denilmiş. Gerçekten de tiyatro binası bu haliyle uzun yıllar dayanmış. Fakat yıllar geçtikçe zaman etkisini göstermiş; yeraltındaki kalın ahşap kazıklar çürüdüğü için temel kaymaya başlayınca, haliyle binanın duvarlarında çatlaklar oluşmuş. Mühendisler, "bu tehlikeyi önlemek için neler yapmalıyız?" diyerek çözüm yolları bulmaya çalışmışlar. Bu tarihi binayı yıkmayı göze alamamışlar. Önce binanın köşelerinden başlayarak temeli açmışlar ve çürüten kazıkların yerine kısım kısım sağlam granit taşları yerleştirmişler. Bu işlemi yaparak yavaş yavaş bütün temeli yenilemişler. Devlet Tiyatrosu eski binası, bu sayede sağlam temellere kavuşmuş. Mühendislerin bu akılcı onarımı sayesinde, tiyatro binası bugün bile hâlâ sapa sağlamdır ve artık hiçbir tehlike söz konusu değildir.

Aslına bakarsanız devletlerin tarihi ve milletlerin yaşantısı da, tıpkı Moskova'daki Devlet Tiyatrosu binasına benzer. Devlet düzeninin eski temelleri -halkı yönetmek için çıkarılan yasalar- o dönemler için yeterli kabul edilmiş olabilir, fakat günümüz için bu temeller -eski yönetim yasaları- zaman aşımına uğradığı için yetersiz kalır ve bunalıma neden olur. Meşhur bir atasözü vardır; "Yeni toplumlar, kendileriyle birlikte yeni şarkılar üretirler." Za-

6 Grigory Petrov

man geçtikçe nesiller de sürekli değişime uğrayıp, yenileniyor. Her nesil, kendisiyle birlikte yeni kavramlar, söylemler, yeni ihtiyaçlar ve talepler geliştiriyor. Yeni nesillere, artık eskimiş, zaman aşımına uğramış yönetim biçimlerini ve yasaları zorla uygulamazsınız. Yeni nesiller için, daha yeni, daha akılcı, daha adil, daha sağlam temellere dayanan yönetim anlayışlarının, yasa ve kuralların uygulanması zorunludur. Akıl ve sağduyu sahibi devlet adamları olan ülkelerde, bu iş artık böyle yapılmamaktadır. Bu ülkelerde, krizlere, kaoslara, toplumsal sarsıntı ve çalkantılara yol açmadan, daha bilgece, daha adilce yöntemlere başvurulmaktadır.

Birçok ülkede ise, devlet adamları halk yönetiminin ve toplum eğitiminin bazı aşamalarla düzenlenmesi gerekliliğini kavramıyorlar, belki de anlamak istemiyorlar. Devlet yapısının duvarları harap oluyor, yer yer çatlaklar oluşmaya başlıyor, fakat gittikçe derinleşen ve genişleyen bu çatlaklar önemsenmiyor. İşte bu nedenlerden dolayı, dıştan sağlam ve güçlü görünen devlet kurumlarının çatlamasına, hatta yıkılmasına asla şaşkırmamak gerekir. Eski İran yıkıldı. Eski Osmanlı Devleti, Eski Avusturya İmparatorluğu yıkıldı. Koca Rusya devrildi. Bismark'ların ve Wilhem'lerin Almanya'sı da yıkıldı gitti.

Kutsal kitaplarda anlatılır. Bir zamanlar kudretli ve zalim bir hükümdarın sarayının duvarlarında, ateşle "*Mane tekel fares!*" kelimelerinin yazıldığı görülmüş. Bu kelimelerin ne anlama geldiğini hiç kimse bilememiş. Hâkim Danyal ise bu kelimeleri şöyle yorumlamış:

"Bu ateşten yazılar, müthiş bir şeyin meydana geleceğini haber veriyor. Bunların anlamı şudur ki; artık devlet yaşama gücünü yitirmiştir. Kaçınılması imkânsız bir musibetle yıkılmaya mahkûmdur."

Eski Roma İmparatorluğu, Alba Dukası'nın İspanya Saltanatu, 15. Louis'in Fransa Hükümdarlığı, Romanoflar'ın Rusya'sı, Ho-

henzollernler'in Almanya'sı, Habsburglar'ın Avusturya'sı aynı feci sonu yaşadılar. Tarih onlar hakkında gereken hükmü verdi:

"Mane tekel fares!"

Bütün bu meseleleri ciddiyetle düşününüz! Böcekler gibi, önemsiz kişisel uğraşlarınızın ve dertlerinizin batağı içinde kıvranmıyorsunuz. Bunun yerine, devletin temellerinin yenilenmesini ve toplumun bundan sonra alacağı eğitimin nasıl olacağını düşününüz.

Tarih, bazı milletlerin ve devletlerin feci sonlarını yazdığı gibi, bazı devletlerin ve milletlerin de ilerleme ve yükselişini yazmak için parlak sayfalar açmıştır. Tarih, halk yığınlarının bir hayvan sürüsü halinde ya da çalışkan bir karınca yuvası (Ameisenvölker) şeklinden çıkarılarak, daha akılcı ve neşeli bir yaşam üreten milyonlarca sanatçı ve üreticiye dönüştürmeninyollarını, devlet hayatının nasıl güçlendirileceğini, toplumun nasıl eğitileceğini gösteren bir bilimdir.

Kahramanlar ve Millet

Bazı devletler şiddetli buhranlar geçirirler ve bunun üstesinden gelemeyip bütünüyle mahvolurlar. Bazı devletler ise, yaşantılarını bilgece bir güzellik içinde düzenlerler. Bu örneklerin her ikisi de sadece devlet adamlarını, milletvekillerini, senatörleri ve çarları ilgilendirmiyor, tam aksine bütün toplum bireylerini ilgilendirmesi gereken çok önemli meselelerdir. Erkek ve kadın, ihtiyar, genç, kentliler ve köylüler, beyin gücüyle veya beden gücüyle çalışanlar, sürekli bu meselelere zihin yormak zorundadırlar.

Devletlerin güçlü veya zayıf oluşu, milletlerin ilerlemesi veya yozlaşması, sadece devlet adamlarının yönetim kabiliyetlerinden veya beceriksizliklerinden kaynaklanmaz. Yöneticiler ne kadar iyi veya kötü, kahraman veya zalim olurlarsa olsunlar, unutmamak gerekir ki onlar kendi milletlerinin birer yansımasıdır. Onlar, milli ruhun birer kopyasıdır. Onlar, halkının içinden doğmuştur. Bir millet nasılsa, devlet adamları da onlar gibidir.

İşte bu nedenledir ki, eskiden beri “*Her millet, layık olduğu idareye ve devlet adamlarına sahip olur.*” düşüncesi söylenmektedir. Ne yazık ki bu gerçek pek gereği gibi anlaşılammıştır, o nedenle bu gerçeği iyice açıklayabilmek için, yüzyıllar boyunca tartışılan felsefi ve tarihi mesele üzerinde durmama müsaade ediniz. Mesele şundan ibarettir:

Milletlerin tarihini kim yaratır? Devletlerin ve bütün insanlığın yaşantısındaki en büyük olayları kimler yönlendirir ve yönetir? Bağımsız bireyler tarafından mı? Ünlü İngiliz düşünürü Carlyle’in dediği gibi, yalnız büyük adamlar, yani kahramanlar tarafından mı, yoksa bütün milletin gayreti ve halk ruhunun güçlenmesi sayesinde mi? Carlyle, birinci görüşü savunmuş ve bunu kendince kanıtlamıştır. İkinci görüşü savunan kişi de Lev Tolstoy’dur. Carlyle “Kahramanlar ve Tarihte Kahramanlıklar” adlı eserinde, kahramanları ve onların oluşturduğu kültürlerle, “culte/kült” ve “culture/kültür” kavramları üzerinde duruyor. Carlyle’a göre mil-

10 Grigory Petrov

let; cansız bir kil tabakasından ibarettir. Ona ancak bir sanatçının eli değdiğinde şekil alacaktır, aksi halde sonsuza kadar şekilsiz ve hareketsiz kalacaktır. Ama Sezar, Napolyon, Büyük Petro, Sokrates ve Muhammed gibi bir sanatkâr, bir büyük adam, bir önder, bir kahraman çıkıp da bu kili eline alacak olursa, ona istediği şekli verebilir.

Cengiz Han, Asya steplerinde milyonlarca kişiyi toplayarak bir halk oluşturdu ve onları kendi yönetimi altına aldı. Çin'i, Hindistan'ı, İran'ı ve Eski Rusya'yı fethetti. Peder Pierre d'Amiyen, Kudüs'ü Müslümanlardan geri almak için bütün Katolik Avrupa'yı ayaklandırdı. Martin Luther reformlar yaptı. Neronlar ve Kaligulalar, Roma'yı yakıp yıktılar. Bismarkların ve Hohenzollerin politikası Almanya'da şiddetli sarsıntılara neden oldu. Kısaca Carlyle'in düşüncesine göre milletlerin ve hatta tüm insanlığın tarihini oluşturanlar, ruhen güçlü, zekâ ve yetenek sahibi olan kişilerdir, yani kahramanlardır. İşte Ramsesler, Themistoklesler, Lutherler, Bismarklar vb. hep bu türden insanlardır.

Lev Tolstoy ise tamamen bunun tersini ileri sürerek şunları söylüyor:

“Hayatın içini oluşturan, olayların akışını belirleyen ve bunların özelliğini belirleyip biçimlendirenler tek başına kişiler veya Napolyonlar değil, halkın kendisidir.”

Thomas Carlyle ise:

“Halk kitlesi, yerde hareketsiz bir şekilde yatan ve çürüyen saman çöpleri gibidir. Büyük adamlar ve kahramanlar ise bu samanları tutuşturur, kitleleri canlandırır ve harekete geçirirler, onlar gökten düşen bir yıldırım gibidir,” diyor.

Lev Tolstoy bir örnek vererek şunları söylüyor:

“Denizlerde çok büyük bir transatlantiğin yol aldığını düşününüz.

Gemi giderken, önündeki suların bir şerit halinde kaçtığını görürüz. Bu su şeridinin gemiyi sürüklediğini düşünebilir miyiz? Ortada olan kaçınılmaz gerçek ise; bu su akımını geminin kendisinin oluşturduğu ve kendi önünde kovaladığıdır. Asıl güç, geminin kendisindedir. Akan su sadece bunun sonucudur.”

Evet, Tolstoy bu şekilde anlatıyor. Bir millet, kendi aralarında bir hareket gücü oluşturup birlikte yürüdüğünde, kendiliğinden harekete geçiş oluyor ve önündeki suları kovalıyor. Kendi hayat tarzını, ilgi ve duyarlılığını en iyi ifade eden bir kişiyi de kendisine önder olarak seçiyor. “Savaş ve Barış” romanının yazarı olan Lev Tolstoy, eğer Thomas Carlyle’in “kahraman yıldırım” benzetmesini kabul etmiş olsaydı herhâlde şöyle söylerdi:

“Büyük adam bir kahramandır, bir yıldırımdır. Ama halk kil tabakası ve saman yığını değildir. O yıldırımı meydana getiren, milletin kendisidir. Bir bulut kümesi elektrik oluşturursa, o zaman yıldırım da kendiliğinden oluşur. Eğer bulutlar elektrikle yüklü değilse, o zaman şimşek veya yıldırım oluşmaz, bulutlar sadece nemli bir buhar halinde kalırlar. Milletler de böyledir. Eğer bir millet büyüklük ve kahramanlık özelliklerini taşıyorsa, ondan yıldırımlar doğar ve kahramanlar çıkar. Eğer halk kitlesi nemli bir buhar yığından ibaretse, işte o zaman hiçbir güç ondan bir yıldırım çıkartamaz.”

Bu iki görüş, ilk bakışta birbirine zıt ve birbirine uymuyor gibi görünebilir. Bunlardan birini seçmek gerektiği anlaşılabilir. Bu savlarda Cariyle mı haklıdır, yoksa Tolstoy mu? Ancak Cariyle ile Tolstoy’un görüşleri arasındaki bu çelişki sadece yüzeyseldir. Gerçekte Cariyle ile Tolstoy birbirlerine karşı değillerdir. Sadece her ikisi birbirini tamamlamaktadır. Burada ikisinden birini seçmek gerekmez. Aslına bakarsanız söyledikleri şeylerde Cariyle da, Tolstoy da haklıdır. Tıpkı paranın iki yüzü gibi, her bir görüş gerçeğin diğer yarısıdır. Kahramanlar halkı heyecanlandırır ve alevlendirir. Ancak onu milletinden aldığı ateş ve heyecanla yakar. Örneğin bir merceği ele alalım. Mercekler geniş bir alana dağılmış olan güneş ışığını, bir noktada toplama özelliğine sahiptir.

12 Grigory Petrov

Milyonlarca güneş ışığı bir yere toplandığında parlak bir nokta oluşur. Bu güçlü enerjik nokta, kâğıt ve saman gibi yanıcı maddeleri anında tutuşturur; taşı, camı ve demiri kızgın hale getirir. İşte milletlerin büyük adamları da tıpkı birer mercektir gibidir. O milletin gücünü ve özelliklerini kendi kişiliğinde toplar ve bununla milyonlarca insanın ruhunu tutuşturur. Ancak güneş ışığından yoksun bulutlu havalarda, bir kar taneciğini eritmeye ya da bir su damlacığını ısıtmaya hiçbir merceğin gücü yetmez.

İsviçre peyniri, sadece yüksek dağlarda otlayan ineklerin sütünden yapılır. İşte değişik dönemlerde ve değişik milletlerde yetişen büyük adamlar da buna benzer. Onlar çiçek açmaya başlayan bir milletin güzel kokularıdır. Napolyon, eski barışsever Çin'de değil, Fransa'da yetişmiştir. Rusya ise direnişsizliğin havarisi olan Tolstoy'u yetiştirmiştir. Bunun tersi görülmemiştir. Her zaman ve her yerde hep aynı şey olmuştur. Almanya'yı 1. Dünya Savaşı'na sokan II. Wilhelm değildir. Ama Almanların savaşçı ve zorba ruhu Bismarklar'da, Wilhelm'ler'de, Hindenburglar'da ve Ruhrbachlar'da kendini açığa çıkarmıştır. Eski Roma'yı Neronlar, Karakallalar ve Komodlar yıkmamıştır. Ancak her şeyde ihtiras sahibi İspanya, dünyaya Loyola'yı; Almanya ise Krupp'u yetiştirmiştir.

Pek çok millet, iktidarlarının başına ya da kudretli ya da tam tersi önemsiz kişileri getirirler. Bunlardan herhangi birinin işbaşına gelmesi, o milletin ahlaki seviyesine ve yaşantısına bağlıdır. Milletlerde oluşmuş iyi bir şey var mı, yok mu? Ya da oluşuyor mu? Milletin aklı, milletin iradesi, milletin vicdanı yükselme gösteriyor mu, yoksa bunun tam tersine yozlaşmış zehirleniyor mu? Basit ve sefil bir hayatın içinde yok olup gidiyor mu? Aslında bütün bunlarda her birimizin hayat biçimleri ve çalışma şeklimiz ele alınıyor. Biz kendi ülkemizde ne yapıyoruz? Milletimizin geleceğini oluşturmada bizim rolümüz ne?

Güney denizlerinde beş on mercan adası vardır. Mercanlar kil türü bir yapıya sahiptir. Küçük polipler, vücutlarından bazı organik maddeler salgırlar, fakat bunları fark etmek oldukça güçtür.

Ancak bu salgılar zamanla birikirler ve Mercan Adaları denilen bu adacıkları oluştururlar. Hatta bu adalarda insanlar bile yaşayabilir.

Güney ülkelerinde ise küçük karınca türleri vardır ki, o bölge halkı için tam bir afet olurlar. Bu küçük karıncalar, halkın yaşamalarını sürdürdükleri kamış ve ahşap evleri, hatta içindeki mobilya cinsi eşyaları bile yerler. Bu karıncalar ortaya çıktığı zaman, o yerlerde yaşayan insanlar evlerini terk edip, başka bölgelere göç etmek zorunda kalırlar.

Şimdi de kendi ülkemizin durumunu değerlendirelim. Ülkemizde ne tür üretimler yapıyoruz? Bütün bu çabalarımız olumlu bir şeyler yapmak için mi, yoksa yıkmak için midir? Olumlu mu, yoksa olumsuz mudur? Çarpıcı bir örnek olması açısından, ülkenin refah ve mutluluğunun, toplumun onur ve şerefine halkın iradesine bağlı olduğunu ispatlayan küçük ve yoksul bir ülkeyi örnek gösterebiliriz. Burası iki milyonluk bir nüfusa sahip olan Finlandiya'dır.

Finlandiya Avrupa'nın en kuzeyindedir ve iklimi oldukça serttir. Havaşı genellikle sislidir. İlkbahar mevsiminde bile hava hâlâ don yapabilir. Hava ancak ağustostan itibaren soğumaya başlar. Kıraç bir arazi yapısı vardır. Çoğu yerler sarp granit kayalarla kaplıdır. Diğer yerler ise çukur ve bataklıktır. Ülkede maden zenginlikleri yoktur. Tarıma elverişli olmadığı için de, tarım güçlükle yapılabilmektedir. Halk tam bağımsızlığını hiçbir zaman elde edememiştir. Hep komşularının yönetimi altında kalmıştır.

Finler kendilerine "Suomi" derler ve çok sevdikleri ülkelerini "Suomi" diye tanımlarlar ki bu "Bataklık Arazisi" anlamına gelmektedir.

Suomi'nin Tarihi

Finlandiya'yı farklı zamanlarda ziyaret etme şansım oldu. Hatta ülkenin değişik bölgelerinde de yaşadım. Büyük şehirlerinin dışında, göller ve ormanlar arasındaki ücra köylerinde de bulundum. Finlerin günlük hayatlarındaki uğraşlarını, yortu günlerindeki oyun ve eğlencelerini izledim. Kısacası bu milletin müziğini, edebiyatını, sanatını, tiyatrosunu ve mimarisini tek tek inceledim. İçtenlikle itiraf etmeliyim ki, onların bu uğraşları karşısında oldukça şaşırımdım. Yabancılar için sevimsiz görünen Finlandiya'ya her seyahatimde, kuzeyin bu oldukça çalışkan, küçük ve sakin milletini daha fazla takdir etmeye ve hayran olmaya başladım.

Fin milletinin hayatında kayda değer başlıca iki şey vardır: Bunlardan ilki; Finlerin, Rus İhtilaline kadar bağımsız bir hayatlarının olmayışıdır. İkincisi ise; bu milletin, kendileri için güç sayılacak ve kendilerine önderlik edecek büyük adamlar yetiştirememiş olmasıdır. Finlerin sahip oldukları büyük kültür ve medeniyet, halkın bizzat kendi çabasının ürünüdür.

Finler, Rusya'nın kuzeybatısındaki en uç köşeye yerleşmişlerdir. Finlandiya, diğer tarafta İsveç'e de komşudur. Finler 1811 yılına kadar, İsveç egemenliği altında kalmışlardır. O zaman İsveçlilerin, Finlere karşı olan tutumu, tıpkı Avusturyalıların, Voyvodina'daki ve Bosna Hersek'teki Sırlara karşı olan tutumu gibiydi. Ya da Osmanlı egemenliği döneminde Rumların, Bulgarlara karşı olan tutumu gibiydi. Bütün hükümet ve iktidar gücü, ticaret ve sanayi, okullar ve hatta kiliseler bile İsveçlilerin elindeydi. Bütün kamu memurları, hâkimler, askerler, rahipler ve öğretmenler İsveçlilerden seçilirdi. İsveçliler, kendilerini uygarlık bakımından daha üstün saydıkları için, Finleri alt bir ırk olarak görürler ve onlara karşı sürekli o şekilde davranırlardı. Finler, İsveçlilerle aynı siyasi haklara sahip olamadıkları gibi, düşünsel, ekonomik ve hatta ahlaki yönden bile geri bırakılmışlardı. Bütün bunlar Fin milletinin kültürel gelişimini oldukça etkilemiştir. 18. yüzyılın sonlarına ve hatta 1840 yılına kadar Fin kültürü, havasız bir mah-

16 Grigory Petrov

zende yetişmeye çalışan, zayıf ve solgun bir çiçek gibiydi. Finler o dönemde, sadece çok az okuma-yazma biliyorlardı.

Rus Çarı I. Alexandr, 1808 yılında Rusya ile İsveç arasında çıkan savaşta, Finlandiya'nın yarısını istila etti. Hemen ardından, Suomi'den seçilmiş delegeleri Fin Ulusal Meclis'i (Şeyim) altında, Borgo şehrinde toplanmaya davet etti. Çar I. Alexandr, tüm Suomların (Finler) temsilcilerinden oluşan meclis üyelerine şu soruyu sordu:

“Bundan sonraki zamanlarda İsveçlilerin yönetimi altında mı kalmak istersiniz, yoksa ülkenin iç yönetiminde bağımsız olmak şartıyla Rus yönetimine mi geçmeyi istersiniz?”

Fin milletinin temsilcileri bu teklif karşısında Rusya'ya katılmayı kabul ederler. Bunun üzerine Çar I. Alexandr, Finlerin İsveç egemenliği dönemindeki anayasanın iç yönetiminde verilmiş olan haklarıyla yetinirlerse, kendisinin de bu anayasada belirtilen hakları tanıyacağına ve sözüne sadık kalacağına yemin etmiş. Finlandiya yoksul bir ülke olduğu halde, Rusya'ya katılımı her iki taraf için de faydalı olmuştur. Hindistan ve Mısır, İngiltere için büyük bir önem taşıyordu, fakat Finlandiya, Rusya için aynı önemi taşımıyordu. Finlandiya, Rusya'nın Kırım'ına, Kafkasya'sına ya da Türkistan'ına benzer bir ülkedir. Rusya, Finlandiya'yı kendisine kattıktan sonra herhangi bir ekonomik çıkar sağlayamamıştır. Fakat bu ülkenin katılımı, Rusya'nın başka bir yönden işine yaramıştır.

Rusya'nın asıl önemsedığı mesele, Finlandiya sınırının Rusya'nın başkenti Petrograd'a yakın olmasıydı. Finlandiya sınırından dört saatlik bir tren yolculuğuyla Petrograd'a varılıyordu. Herhangi bir ülkeyle çıkabilecek savaşta, başkentleri ancak Finlandiya üzerinden tehdit edilebilirdi. Başkenti bu olası tehlikeden korumak için de Finlandiya'nın işgali uygun görülmüştü.

Bütün her şeye rağmen bağımsızlıklarını kazanan Finler, bu sayede kendilerine özgü kültür ve uygarlıklarını geliştirme fırsatına kavuşmuşlardı.

Rus işgalinden sonra da, İsveç halkının büyük çoğunluğu, Finlandiya'da kalmayı tercih etmişti. Ancak bunlar artık eskisi gibi ülkenin sahipleri değillerdi. Onların bu durumu, yeni vatan kabul edilen Finlandiya'nın kültürel yönden gelişmesi için büyük bir güç kaynağı olmuştu. Ülkenin kültürel gelişimi için uğraş verenlerin sayısı ilk zamanlarda sınırlıydı. Ülkede aydın sayılabilecek öğretmen, din adamı ve gençlerin sayısı parmakla gösterilebilecek kadar azdı. Fakat bu durum zaman içinde aydınların gücünün azalmasına değil, artmasına neden olmuştur.

Yükseliş Önderi Bir Aydın: Snelman

Çar I. Alexandr'ın yaşadığı dönemde, Fin kültürünü yükseltmek isteyenlerin başına, Snelman adında biri geçmişti. Bu nedenle, bu kişinin hayatı ve çalışmaları hakkında biraz bilgi vermekte yarar var:

Johan Wilhelm Snelman, 12 Mayıs 1806'da Stockholm'da dünyaya gelmiş ve 4 Temmuz 1881'de Danskarby'de vefat etmiştir. Snelman dönemin büyük bir bilim adamı, derin bir filozofu ve ünlü bir siyasetçisiydi. Ancak Snelman'ın en büyük ünü, Fin kültürünü yaratan bir halk öğretmeni oluşudur. Snelman ve arkadaşları, halk öğretmenleri sıfatıyla sürekli hizmet ederek, bin bir bataklıklar ülkesini, Beyaz Zambaklar Ülkesi'ne dönüştürmeyi başarmışlardır. Bu büyük Finlandiyalı bilge, bütün hayatı boyunca bazı gerçekleri yurttaşlarının zihnine yerleştirmeye çalışmıştır ve "Sayma" adında yayınladığı gazetesinde, ülke insanına sürekli şu düşünceleri iletmiştir:

"Finlandiya her zaman Rusya ve İsveç tarafından işgal edilme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Güçlü ve emperyalist komşularımıza karşı direnebilmemiz için, kültür ve uygarlığımızı onlardan daha yüksek bir seviyeye getirmemiz gereklidir. Ne zaman ki bizim küçük milletimiz, büyük komşularından daha yüksek bir uygarlığa sahip olur, ancak o zaman bu tehlike artık sona erer!"

Finler, milli kültürlerinin gelişmesi ve ilerlemesi için uzun yıllar çalışmışlar ve bugün birçok Avrupa ülkesinden daha yüksek bir uygarlık derecesine ulaşmışlardır. Artık büyük ve küçük komşularının saldırılarından, özgürlük ve bağımsızlıklarını kaybetme tehlikesinden de kurtulmuşlardır.

Snelman, yeni yetişen Fin aydınlarının en güzel örneğidir. O bir avuç genç öğretmen, din adamı, avukat ve memurla birlikte halkın eğitilmesi ve eğitimin yaygınlaşması amacıyla, adeta bir seferberlik ilan etmiştir. İşte bu bir avuç insan, aydınlara şöyle sesleniyorlardı:

“Aydın olmak demek, sadece modaaya uygun elbise, şapka ve kolalı gömlek giyinmek demek değildir. Aydın kesim, halkın beyni konumdadır. Halkımız, sizi iyi bir eğitim aldıktan sonra, yüksek bir gelir elde edesiniz ve o gelirle sadece geceleri eğlenesiniz diye bu konuma getirmemiştir. Böyle olanlar gerçek aydın olamazlar. Onlar yozlaşmışlardır. Eğitim almış olanların hepsi millî düşünceyi geliştirmeye, millî ruhu uyandırmaya, millî iradeyi güçlendirmeye mecburdurlar. Köylülere, işçilere, halkın alt kesimlerine nasıl daha iyi bir konuma yükselebileceklerini öğretiniz! Halkımıza var olmanın değerini bilmeyi ve korumayı öğretiniz. Çorak topraklarımızda her köylünün, her işçinin daha insanca, daha sağlıklı, daha mutlu, daha akılcı bir hayat yaşayabileceklerini anlatınız! Halkımıza nasıl çalışmalarını gerektiğini öğretiniz! Az maliyetle nasıl sağlıklı konutlar yapabileceklerini gösteriniz! Kendilerinin ve çocuklarının sağlıklarını nasıl koruyabileceklerini öğretiniz. Mutlu bir aile hayatının nasıl kurulabileceğini, kadının erkeğe, erkeğin kadına nasıl davranacağını ve çocuklarını nasıl terbiye edeceklerini anlatınız! Halkımızı, her işi zamanında yapmaya, disiplinli ve düzenli çalışmaya alıştırmamız! Kendisinin ve başkalarının hukukunu gözetmeyi öğretiniz! Ve asıl önemlisi, bütün bunlarda halka bizzat kendiniz örnek olunuz. Kendi aranızda ve halk ile ilişkilerinizde yol gösterici olunuz! Bütün Suomi’yi büyük bir aile kabul ediniz. Bütün ülkeye de o gözle bakınız. Unutmayınız ki, en yoksul kömürcü, kantarcı, hizmetçi ve dul kadın, bütün bir Fin milleti, sizin kardeşleriniz, hemşerileriniz ve yurttaşlarınızdır. Halkımızı bütün katmanlarıyla eğitmek ve uygarlıkta daha kadim olan milletlerin arasına sokmak sizin görevinizdir. Unutmayınız ki, halkın cehaleti, kabalığı, alkol düşkünlüğü, hastalıklı oluşu, sefaleti, kötü ahlaklı oluşu, bütün bunların hepsi, sizin kendi utancımız ve suçunuzdur!”

İşte bir avuç Fin öğretmeni, avukatı, memuru ve doktoru, aydınlara böyle sesleniyorlar ve bu yönde yazılar yazıyorlardı. Snelman, bu kişiler arasında coşkulu çalışmalarıyla daha çok öne çıkıyordu. Kışları sky denilen kayakla, ilkbahar ve yaz mevsimindeyse kayakla, kimi zaman da yürüyerek bütün Finlandiya’yı bir uçtan bir uca dolaşarak halkı aydınlatmaya çalışıyordu. Ormanlarda